บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครและเพื่อเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดอยู่ในกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดอยู่ในฝ่ายการศึกษาและบริการชุมชนกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนราษฎร์ที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา นอกจากนี้ผลการวิจัยครั้งนี้ยังจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษาให้ถูกสุขลักษณะดียิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานไว้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่สังกัดอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวย่อมประสบปัญหาในสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน เนื่องจากการบริหารและการดำเนินงานในโรงเรียน

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร จำนวน 791 โรงเรียน ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างประชากรโรงเรียนทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวโดยแบ่งเป็นพวกหรือชั้น (Stratified Random Sampling) ได้โรงเรียนที่เป็นตัวแทนของตัวอย่างประชากรรวมทั้งหมด 98 โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา 24 โรงเรียน โรงเรียนของกรุงเทพมหานคร 38 โรงเรียน และโรงเรียนราษฎร์ 36 โรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นเองแล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pre - test) ในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 4 โรง และหลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วจัดส่งไปยังครูใหญ่ของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งหมด 98 ฉบับ ในการนี้ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 91 ฉบับ หรือคิดเป็นร้อยละ 92.86 แล้วนำข้อมูลมาหาค่าร้อยละโดยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรูปตารางต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า

(1) โดยทั่วไปโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษาเป็นโรงเรียนที่ขนาดใหญ่ และโดยเฉลี่ยแล้วมีนักเรียนมากกว่าโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนราษฎร์ นอกจากนี้โรงเรียนของกรมสามัญศึกษายังมีจำนวนนักเรียนในห้องมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาและยังพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วโรงเรียนของกรุงเทพมหานครมีครูไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน สำหรับโรงเรียนราษฎร์นั้นโดยเฉลี่ยแล้วมีพื้นที่ตั้งของโรงเรียนน้อยกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

(2) สภาพแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนประถมศึกษา

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

สภาพที่ตั้งโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนของกรุงเทพมหานครจำนวนมาก (มากกว่าร้อยละ 70) ตั้งอยู่ในที่ลุ่ม และโรงเรียนดังกล่าวมากกว่าร้อยละ 62 ตั้งอยู่ในวัดหรือสุเหร่า สำหรับโรงเรียนราษฎร์มีเพียงร้อยละ 43 ที่ตั้งอยู่ในที่ลุ่มและโรงเรียนราษฎร์จำนวนมาก (ร้อยละ 71) ตั้งติดกับแหล่งพักอาศัย

โรงเรียนของกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนของกรุงเทพมหานครโดยเฉลี่ยแล้วมีเนื้อที่สนามและบริเวณโรงเรียนไม่เพียงพอ แต่โรงเรียนราษฎร์โดยเฉลี่ยแล้วมีสนามและบริเวณโรงเรียนเพียงพอ ในบริเวณโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ประเภทร้อยละ 50 มีต้นไม้ที่ใช้อาศัยร่มเงาพอสมควร แต่โรงเรียนของกรุงเทพมหานครร้อยละ 40 มีต้นไม้น้อย

โรงเรียนของกรุงเทพมหานครร้อยละ 42 และโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาร้อยละ 25 มีห้องเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

✓ โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ประเภทจัดน้ำดื่มน้ำใช้ไม่เพียงพอและไม่ถูกสุขลักษณะและโรงเรียนร้อยละ 53 ไม่มีอ่างล้างมือ

✓ โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ประเภท มีส้วมและที่ถ่ายปัสสาวะไม่เพียงพอ และโรงเรียนประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 49.45) กำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีเผา ส่วนการกำจัดน้ำโสโครกนั้น โรงเรียนของกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 54 ไม่มีท่อระบายน้ำโสโครก หรือมีแต่ก็ไม่สามารถกำจัดน้ำโสโครกได้

โรงเรียนของกรมสามัญครึ่งหนึ่งได้รับกลิ่นเหม็นรบกวนและมีเขม่าควันหรือฝุ่นละอองรบกวนเป็นบางครั้ง แต่โรงเรียนของกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนราษฎร์ได้รับเหตุรำคาญดังกล่าวน้อย

ห้องเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ประเภท ร้อยละ 60 ได้รับแสงสว่างเพียงพอและห้องเรียนของโรงเรียนดังกล่าวร้อยละ 90 มีช่องลมระบายอากาศ

ร้อยละ 83 ของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ประเภทมีโต๊ะเรียนและม้านั่งไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และร้อยละ 95 ของโรงเรียนดังกล่าวมีกระดานดำเพียงพอ

โรงเรียนของกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนราษฎร์จำนวนมาก (มากกว่าร้อยละ 91) มีโรงอาหาร แต่โรงเรียนของกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 43 ไม่มีโรงอาหารสำหรับนักเรียนเลย

โรงเรียนของกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่ร้อยละ 71 มีรั้วของโรงเรียน แต่โรงเรียนของกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 40 ไม่มีรั้ว

โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ประเภททำความสะอาดโรงเรียนทุกวันและโรงเรียนดังกล่าวทุกโรงเรียนมีการโรงประจำแต่โดยเฉลี่ยแล้วโรงเรียนของกรุงเทพมหานครมีการโรงประจำเพียงโรงเรียนละ 1 คนเท่านั้น

(2) สิ่งแวดล้อมทางจิตใจ

บรรยากาศภายในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ประเภทดีพอสมควร ครูโรงเรียน และบ้าน มีความสัมพันธ์กันดี และโรงเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ ให้แก่เด็ก

ข้อเสนอแนะ

(1) ผู้บริหารโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนของกรุงเทพมหานครควรเลือกทำเลที่ตั้งโรงเรียนที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ให้ถูกสุขลักษณะโดยไม่ตั้งในที่ลุ่ม หรือที่สูงจนเกินไป และไม่ควรจัดตั้งโรงเรียนในวัดหรือสุเหร่าเพราะจะทำให้ไม่สามารถขยายโรงเรียนออกไปได้

ในอนาคต นอกจากนี้โรงเรียนดังกล่าวควรจัดให้มีสนามและบริเวณโรงเรียนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนอีกด้วย

(2) โรงเรียนของกรมสามัญศึกษาและโรงเรียนของกรุงเทพมหานครควรเร่งขยายห้องเรียนให้มากยิ่งขึ้น และโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาควรลดจำนวนนักเรียนในห้องให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

(3) โรงเรียนของกรุงเทพมหานครควรบรรจุครูในโรงเรียนต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้มีครูเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

(4) เนื้อที่ตั้งของโรงเรียนราษฎร์ที่จะขออนุญาตจัดตั้งขึ้นใหม่ กระทรวงศึกษาธิการควรจะกำหนดให้มีเนื้อที่มากกว่า 3,200 ตารางเมตรขึ้นไป

(5) โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ประเภท ควรจัดอ่างน้ำพุดื่มและอ่างล้างมือให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

(6) โรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 3 ประเภทควรจัดส้วมและที่ถ่ายปัสสาวะให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนของกรุงเทพมหานครทุกโรงเรียนจะต้องมีส้วมและที่ถ่ายปัสสาวะให้เพียงพอและแยกส้วมหญิงและส้วมชายอีกด้วย

(7) โรงเรียนของกรุงเทพมหานครควรจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

7.1 ปรับปรุงการกำจัดน้ำโสโครกภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ

7.2 ควรจัดสร้างโรงอาหารและจัดบริการอาหารกลางวันขึ้นในโรงเรียน

7.3 ควรจัดทำรั้วของโรงเรียนให้เป็นส่วนสัด

7.4 ควรจัดให้มีการโรงประจำเพิ่มมากขึ้น

7.5 ควรจัดให้มีม้านั่งเล่น ห้องกีฬาในร่ม และเครื่องเล่นสนามเพื่อให้เด็กได้พักผ่อนหย่อนใจในโรงเรียน

(8) กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำเกณฑ์มาตรฐานของสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจโรงเรียน และเพื่อให้ผู้บริหารได้นำไปใช้ปรับปรุงโรงเรียนให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ดี

(9) กระทรวงศึกษาธิการควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่สุขาภิบาลออกไปตรวจและให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

(10) เพื่อที่จะเสริมให้การวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น น่าจะได้ทำการวิจัยสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนประถมสาธิต โรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนอาชีวศึกษาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยออกไปสำรวจสภาพแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียนต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเวลาจำกัดจึงได้ข้อมูลจากข้อคิดเห็นที่ครูใหญ่ตอบในแบบสอบถามเท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย